

Η κατάρα των φυσικών πόρων

Του Θεόδωρου Παναγιωτιδη*

02.11.2013 • 08:00

Η ένταση της οικονομικής κρίσης έχει δημιουργήσει την ανάγκη για διερεύνηση όλων των εναλλακτικών σεναρίων για την ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας και την αντιμετώπιση του χρέους. Μία από τις επιλογές που έχει διατυπωθεί χρήζει όμως αναλυτικότερης διερεύνησης.

Η εκμετάλλευση των φυσικών πόρων της χώρας έχει προταθεί ως η λύση που θα επιτρέψει στην ελληνική οικονομία να ανακάμψει σε σύντομο χρονικό διάστημα. Πόσο αποτελεσματική όμως έχει υπάρξει η χρησιμοποίηση των φυσικών πόρων στη μεγέθυνση και στην οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας; Είναι η ύπαρξη και η εκμετάλλευση φυσικών πόρων (πετρελαίου, αερίου κτλ.) απαραίτητη για την ευημερία μιας κοινωνίας;

Το 1959, ανοικτά της Ολλανδίας εντοπίστηκε ένα μεγάλο κοιτάσμα φυσικού αερίου. Η επακόλουθη εκμετάλλευσή του οδήγησε σε αύξηση των εσόδων για τη χώρα, το οποίο είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση της ζήτησης για το νόμισμά της και τελικά την ανατίμηση της ισοτιμίας σε σχέση με όλα τα νομίσματα των εμπορικών της εταίρων. Η επίπτωση αυτής της ανατίμησης έγινε αισθητή στον μεταποιητικό κλάδο της ολλανδικής οικονομίας, καθώς τα προϊόντα του έγιναν πιο ακριβά από αυτά των ανταγωνιστών. Το παραπάνω φαινόμενο, δηλαδή η εύρεση σημαντικού ενεργειακού κοιτάσματος που οδηγεί σε μείωση των εξαγωγών μεταποιητικών προϊόντων και τελικά στην αύξηση της ανεργίας, έχει ονομαστεί «Ολλανδική ασθένεια». Αυτό το φαινόμενο έχει παρατηρηθεί και σε άλλες περιπτώσεις τόσο αναπτυσσόμενων όσο και ανεπτυγμένων χωρών.

Επιπλέον προβλήματα μπορεί να προκύψουν σε εκείνες τις χώρες που έχουν αδύναμους θεσμούς και χαμηλότερης ποιότητας ανθρώπινο δυναμικό. Οι πολυεθνικές εταιρείες του ενεργειακού κλάδου θέλουν να αποκτήσουν τους φυσικούς πόρους στο χαμηλότερο δυνατό κόστος. Αυτό συχνά ανακόπτει τη διαδικασία πολιτικής και θεσμικής ωρίμανσης των χωρών αυτών. Δεν είναι τυχαίο ότι μία από τις λίγες χώρες που κατάφερε να εκμεταλλευτεί τους φυσικούς της πόρους ήταν η Νορβηγία, χώρα με υψηλού επιπέδου ανθρώπινο δυναμικό και ανεπτυγμένους θεσμούς. Και τα δύο βέβαια διαμορφώθηκαν και ωρίμασαν πριν από την εύρεση πετρελαίου.

Ενας πρόσθετος κίνδυνος μπορεί να διαβρώσει και το ανθρώπινο δυναμικό μιας χώρας: χώρες και κοινωνίες που είναι εθισμένες στους φυσικούς τους πόρους (και στην εύκολη κατανάλωση) εκτρέφουν αντιλήψεις και συμπεριφορές μειωμένης εργασιακής ηθικής και ξεχνούν ότι «τα αγαθά κόποις κτώνται». Αυτό παρατηρεί και ο ΟΟΣΑ όταν συγκρίνει τις επιδόσεις νέων 15 χρόνων στα μαθηματικά, στις επιστήμες και στις αναλυτικές ικανότητες σε 65 χώρες. Μαθητές από χώρες φτωχές σε φυσικούς πόρους (Σιγκαπούρη, Φινλανδία, Νότια Κορέα, Χονγκ Κονγκ και Ιαπωνία) πετυχαίνουν υψηλότερη βαθμολογία σε σχέση με αυτούς από χώρες πλούσιες σε φυσικούς πόρους (Σαουδική Αραβία, Κουβέιτ, Ομάν, Αλγερία, Μπαχρέιν).

Επιστροφή στα βασικά λοιπόν. Δεν είναι το πετρέλαιο ή το αέριο ή οποιοσδήποτε άλλος φυσικός πόρος που οδηγεί μία οικονομία στην ευημερία. Οι παράγοντες που μακροχρόνια είναι σημαντικοί για την ανάπτυξη είναι οι θεσμοί και το ανθρώπινο κεφάλαιο. Η Ελλάδα δεν χρειάζεται να σκάψει βαθιά στη γη για να βρει μαύρο χρυσό (ίσως χρειαστεί να το κάνει και αυτό κάποια στιγμή). Ο πραγματικός της χρυσός βρίσκεται στο μυαλό, στην εμπειρία, στο ταλέντο και στη μόρφωση των ανθρώπων της. Χρειαζόμαστε τα κίνητρα και τους ισχυρούς εκείνους θεσμούς που θα επιτρέψουν στο ταλέντο να αναδειχθεί μέσω της καινοτομίας και της τεχνολογίας.

* Επίκουρος καθηγητής του Πανεπιστημίου Μακεδονίας

[Ακολουθήστε την «Κ» στο Google News](#)

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΑΚΟΜΗ

ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Σωρεία σκανδάλων στον τραπεζικό κλάδο

ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Το «μερίδιο των εργατών» στα εισοδήματα μειώνεται από τη δεκαετία του 80

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

kathimerini.gr

ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Οι ευρωπαϊκές τράπεζες ανοίγουν πάλι τις στρόφιγγες

ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Η Βρετανία ανοίγει την πόρτα σε μουσουλμάνους επενδυτές

ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Συντομα

ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Εμφαση στα φθηνά «έξυπνα» κινητά δίνει η Microsoft

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

[Αρχική](#) | [Όροι χρήσης](#) | [Προστασία προσωπικών δεδομένων](#) | [Πολιτική cookies](#) | [Company Profile](#) | [Σχετικά με Εμάς](#) | [Επικοινωνία](#) | [Αρθρογράφοι](#) | [Δελτία Τύπου](#)

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ: ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ Α.Ε. © 2014 - 2022

Powered by